

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

SAK vastustaa kotoutumista tukevien palvelujen järjestämisestä laskennallisten korvausten korvausajan lyhentämistä.

Esitysluonnoksessa todetaan useita riskitekijöitä, joita laskennallisten korvausten korvausajan lyhentäminen aiheuttaa. Esityksen vaikutusarvioinnissa arvellaan laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentämisen aiheuttavan kunnissa ja hyvinvointialueilla säästöpainetta, jolloin kotoutuja-asiakkaat saavat vähemmän palveluja ja heidän kotoutumisensa edellytykset saattavat näin heikentyä.

Korvausajan lyhentäminen saattaisi heikentää kuntien halukkuutta tarjota pakolaisille kuntapaikkoja, mikä vaikuttaisi suoraan erityisesti haavoittuvimmassa asemassa olevien ja eniten palveluita tarvitsevien kansainvälistä suojelua saavien maahanmuuttajien palveluihin ja kotoutumiseen.

Kuten lakiesityksessä todetaan, useat kunnat sekä Suomen Kuntaliitto ovat pitäneet laskennallisen korvauksen tasoa nousseisiin kustannuksiin nähden jo pitkään riittämättömänä. Korvausajan lyhentäminen tulisi todennäköisesti lisäämään kuntien ahdinkoa entisestään.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauksekustannuksesta (32 a §)

Hallitus haluaa varmistaa kotoutumisen mahdollisuuksia lisäämällä maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisestaan ja muuttamalla järjestelmää velvoittavaksi. Tätä kirjausta toteutettaisiin uudella säännöksellä siitä, että kunta tai työvoimaviranomainen voisi periä kotoutuja-asiakkaalta maksun ilman perustetta käyttämättä jätetystä palvelusta.

SAK huomauttaa, että käyttämättä jääneiden tulkkausten määrä on varsin marginaalinen. Perinnästä aiheutuvat kustannukset ja hallinnollinen työmäärä saattaa hyvin todennäköisesti ylittää perinnästä saatavat säästöt. Yksittäiselle asiakkaalle perinnästä aiheutuvat haitat voivat taas olla hyvinkin merkittäviä, jos elämänhallinnassa on muutenkin haasteita.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

SAK ei kannata hallituksen esitystä, jonka mukaan alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten aikuistumisen tuen yläikärajaa laskettaisiin 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen.

Alaikäisenä yksin maahan tulleet nuoret ovat erityisen haavoittuvassa asemassa oleva ryhmä, joilla on usein traumaattisia kokemuksia, jotka vaikeuttavat kielen oppimista ja uusien asioiden omaksumista. Ennaltaehkäisevällä sosiaalityöllä ja kuntoutuksella voidaan ehkäistä syrjäytymistä myöhemmässä elämässä. Mikäli alaikäisinä yksin tulleet maahanmuuttajat eivät saa riittävää tukea, silloin palvelutarve muiden sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta voi kasvaa myöhemmin ja odotetut kustannushöydyt jäädä pieniksi. Esityksessä tuodaan esille riski, että riittämätön tuki antaa kasvualustaa myös ekstreemismille ja jengirikollisuudelle.

SAK huomauttaa, että aikuistumisen tuen ikärajaa nostettiin viime hallituskaudella 21 ikävuodesta 25 ikävuoteen, samaan aikaan kuin lastensuojelun jälkihuollon ikäraja nostettiin vastaavasti. Tämän lakimuutoksen seuranta ja vaikutusarvioita ei ole vielä ehditty tehdä, joten hallituksen esityksen ajoitus ei ole perusteltu.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

SAK kannattaa kunnan ja hyvinvointialueen tehtävien selkiyttämistä. Esityksen mukaan kunta vastaa kuntapaikalle ohjattavan vastaanottamiseen liittyvistä tehtävistä siltä osin, kuin ne eivät ole sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä. SAK:n mielestä on erittäin tärkeää, että niiden välistä vastuunjako selkeytetään, jotta vältytään turhalta byrokratialta ja katkoksilta palveluissa.

Muut huomiot

SAK haluaa huomauttaa maahanmuuttajien kielikoulutuksen laadun ja määrän lisäämisen tärkeydestä. Kielikoulutukseen pääsyä ei tulisi odottaa vuosia. Kielikoulutuksella ja työelämän pelisääntöjä koskevalla koulutuksella voidaan ennalta ehkäistä syrjintää sekä samalla edistää maahanmuuttajien työllistymistä ja kiinnittymistä yhteiskuntaan. Kielitaidon merkitys ei liity vain työelämään, vaan on osa laajempaa kotoutumista ja elämänhallintaa. Tarvitaan riittävästi tahoja, jotka tuottavat ja tarjoavat laadukkaita palveluja.

Vanhala Laura
SAK ry - Työ- ja turvaosasto, SAK ry